213 వ అధ్యాయం

٢١٣ - بَابُ اسْتِحْبَابِ قِيَامِ رَمَضَانَ وَهُوَ التَّرَاوِيحُ

రమజాన్‌లో ఖియామ్ (అంటే తరావీహ్ నమాజు చేయటం) అభిలషణీయం

١١٨٨ - عَنْ أبي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قالَ: «مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إيماناً واحْتِساباً غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ» متفقٌ عليهِ.

1188. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈ విధంగా ప్రవచించారు: ఎవరయితే విశ్వాసంతో, పుణ్యఫలాపేక్షతో రమజాన్ నెలలో నిలబడతాడో (రాత్రి పూట నమాజ్ చేస్తాడో) అతని వెనుకటి పాపాలన్నీ మన్నించబడతాయి. (బుఖారీ-ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీలోని తరావీహ్ నమాజు ప్రకరణం- సహీహ్ ముస్లింలోని ప్రయాణీకుల నమాజ్ ప్రకరణం)

١١٨٩ - وَعَنْهُ، رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، قَالَ: كانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ، يُرَغِّبُ في قِيَامِ رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَأْمُرَهُمْ فِيهِ بِعَزِيمَةٍ؛ فيقولُ: «مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إيمَاناً وَاحْتِسَاباً غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ» رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1189. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి)గారే చేసిన కథనం: దైవప్రవక్త (సల్లం) రమజాన్ నెలలో (రాత్రిపూట) నమాజు తప్పనిసరిగా చేయవలసిందేనని చెప్ప కుండా (తన సహచరుల్ని) దాని విష యంలో పురికొల్పుతూ ఉండేవారు. ఇలా అనేవారు: “ఎవరయితే రమజాన్ నెలలో విశ్వాసంతో, పుణ్యం సంపాదించాలనే ఉద్దేశ్యంతో నమాజ్ చేస్తాడో అతని పూర్వపు పాపాలన్నీ మన్నించ బడతాయి.” (ముస్లిం)

(సహీహ్ ముస్లింలోని ప్రయాణీకుల నమాజ్ ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

1) పై హదీసుల ద్వారా బోధపడేదేమిటంటే; నిశ్చయంగా రమజాన్ నెలలోని తరావీహ్ నమాజు, పుణ్యం రీత్యా ఎంతో ఘనమైన నమాజు. దాన్ని నెరవేర్చమని హదీసుల్లో పదేపదే తాకీదు చేయబడింది. అయినప్పటికీ అది నఫిల్ నమాజు మాత్రమే, వాజిబ్ కాదు.

2) రమజాన్ నెలలోని ఈ నమాజును స్వయంగా దైవప్రవక్త (సల్లం) కూడా ఆచరించారని తెలుస్తోంది. దాని వివరాల్లోకి వెళితే.... ఒక యేడు రమజాన్‌లో మూడు రాత్రులు ఆయన తన సహచరుల్ని వెంటబెట్టుకొని సామూహికంగా ఈ నమాజు చేశారు. ఆ తర్వాత నాల్గో రోజు రాత్రి కూడా యధాప్రకారం సహచరులు సామూహికంగా నమాజ్ చేయటానికి దైవప్రవక్త (సల్లం) దగ్గరికి వచ్చారు. కాని ఆయన దానికి నిరాకరిస్తూ, 'మీ శ్రద్ధాసక్తుల్ని చూసి దేవుడు ఈ నమాజును మీపై విధిగా చేసేస్తాడేమోనని నాకు భయంగా ఉంది' అన్నారు. సహచరులు ఎంత కోరినప్పటికీ ఆయన ఆ రోజు నమాజు చేయించలేదు. అయితే ఈ మూడు రాత్రుల్లో ఆయన ఎన్ని రకాతులు చేయించారు? అని అడిగితే హదీసుల ద్వారా ఆయన ఎనిమిది రకాతులు, ఆ తర్వాత మూడు రకాతులు విత్ర్ చేయించారని తెలుస్తోంది. కనుక రమజాన్ నెలలోని రాత్రిపూట నమాజు సంప్రదాయబద్ధంగా ఎనిమిది రకాతులు మరియు మూడు రకాతుల విత్ర్- మొత్తం కలిపి పదకొండు రకాతులేనన్న విషయాన్ని గ్రహించాలి.

3) హదీసుల్లో ఈ నఫిల్ నమాజును రమజాన్ నమాజుగా పేర్కొనటం జరిగింది. అయితే ఈ తర్వాతి కాలంలో ఇది 'తరావీహ్' నమాజుగా నామాంతరం చెందింది. తరావీహ్ అనేది 'తర్వీహ్' అనే పదానికి బహువచనం. 'తర్వీహ్' అంటే విశ్రాంతి, విరామం అని అర్థం. సహాబాలు, తాబయీన్లు దైవప్రవక్త సంప్రదాయానుసారం చాలాసేపు నిలబడి నమాజ్ చేసేవారు. ఆ విధంగా నాలుగురకాతుల తర్వాత కాసేపు విశ్రాంతి తీసుకునే వారు. నాలుగు రకాతుల్ని 'తర్వీహ్' అని పిలిచేవారు. ఆ విధంగా క్రమంగా ఆ నమాజుకు అదే పేరు పడిపోయింది.

4) వాస్తవానికి తరావీహ్ నమాజు కూడా తహజ్జుద్ నమాజే. తహజ్జుద్ నమాజ్ వేళ ఇషా నమాజ్ తర్వాత నుండి మొదలయి ఉషోదయం ముందు వరకు ఉంటుంది. రమజాన్ మాసంలో ప్రజల సౌలభ్యం కోసం, ఆ పవిత్ర నెలలో ప్రతి ఒక్కరూ తహజ్జుద్ పుణ్యాన్ని పొందగలగాలన్న ఉద్దేశ్యంతో దాన్ని ఇషా నమాజ్ తర్వాత తొలివేళలోనే నెరవేర్చటం జరుగుతుంది.

5) తరావీహ్ నమాజును సామూహికంగా నెరవేర్చటం స్వయంగా దైవప్రవక్త (సల్లం) ఆచరణ ద్వారానే రుజువయింది. ఆయన 23వ, 25వ, 27వ రోజు రాత్రుల్లో తరావీహ్ నమాజు

చేయించారు. ఆ తర్వాత హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) తన ఖిలాఫత్ కాలంలో దాన్ని సామూహికంగా నెరవేర్చే పద్ధతిని పునరుద్ధరించారు. అంతేకాదు, ప్రజలకు విత్ర్ సమేతంగా పదకొండు రకాతులు తరావీహ్ నమాజు చేయించటం కోసం హజ్రత్ కాబ్ మరియు హజ్రత్ తమీమ్ దారీ (రజి)లను ఇమాములుగా నియమించారు (ముఅత్తా). ఆ కాలం నుంచి ఈ సంప్రదాయం నేటికీ కొనసాగుతూనే వస్తోంది.

6) కొంతమంది తరావీహ్ నమాజును సామూహికంగా నెరవేర్చటాన్ని ధర్మంలో ఓ కొత్త పోకడ (బిద్అత్)గా తలపోస్తున్నారు. ఈ ఆచారం హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) కాలం నుంచి ప్రారంభమయింది, అంతకు ముందు దైవప్రవక్త జీవిత కాలంలో ఇది అమల్లో లేదన్నది వారి వాదన. కాని వారి ఈ వాదన సరయినది కాదు. ఎందుకంటే స్వయంగా దైవప్రవక్త (సల్లం) ఈ నమాజును సామూహికంగా చేయించినట్లు దాఖలాలున్నాయి. మరి అలాంటప్పుడు ఇది బిద్అత్ ఎలా అవుతుంది? దైవప్రవక్త (సల్లం) చేత ప్రతిపాదించబడిన ఓ గొప్ప పుణ్యకార్యం మధ్యలో కొంతకాలం సహేతుకమైన కారణాల వల్ల ఆచరణలో లేకపోయినంత మాత్రాన అది క్రొత్తపోకడగా పరిగణించబడుతుందా? అదీగాక దైవప్రవక్త (సల్లం), అది విధిగా నిర్ణయించబడు తుందేమోనన్న భయంకొద్ది దాన్ని కొనసాగించలేకపోయారు. అంటే ఆయన దాన్ని కొనసాగించాలన్న ఉద్దేశ్యంతో ఉన్నారనే కదా దానర్థం! అయితే ఆయన అనంతరం వహీ (దైవవాణి అవతరణ) నిలిచిపోయింది. ఇక తరావీహ్ నమాజు ఫర్జ్‌గా నిర్ణయించబడే అవకాశమే లేదు. కనుక హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) తిరిగి దానికి సామూహికత రూపమిచ్చి దైవప్రవక్త (సల్లం) ఉద్దేశ్యాన్ని నెరవేర్చారు. ఆయన ఆచరణను కొనసాగించారు. అయినప్పటికీ, నేడు ఎవరయినా రాత్రి చివరి వేళలో వ్యక్తిగతంగా ఆ నమాజు చేయదలిస్తే అతను నిస్సంకోచంగా చేసుకోవచ్చు. కాని సామాన్య ప్రజానీకానికి మాత్రం అది సాధ్యం కాని పని. రాత్రి చివరివేళలో స్వయంప్రేరణతో నిద్రలేచి వ్యక్తిగతంగా ఆ నమాజును చేయాలంటే సామాన్య ప్రజలకు సాధ్యంకాదు. ఈ కారణాల దృష్ట్యా హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) నిర్ణయం ముమ్మాటికీ సరయినది, సమంజసమైనది. అలా చేయకపోతే సమాజంలోని అతికొద్దిమంది తప్ప మిగతా వారంతా తహజ్జుద్ పుణ్యాన్ని కోల్పోతారు. అది సమాజానికి పెద్ద దురదృష్టం కాదూ?!

7) తరావీహ్ నమాజు ఇరవై రకాతులు చేయాలన్న ఆదేశం ఏ ప్రామాణిక హదీసులోనూ లేదు. హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) ఇరవై రకాతులు చేయించారన్న మాట కూడా ఏమంత ప్రామాణికమైనది కాదు. ఒక బలహీనమైన హదీసుని ఆధారంగా చేసుకొని ఈ అభిప్రాయాన్ని బలపర్చటం జరుగుతోంది. వాస్తవం ఏమిటంటే ఆ హదీసు ఉల్లేఖకుల పరంపరలో ఒక చోట లింకు తెగివుంది. అంచేత ఆ హదీసును ఇరవై రకాతుల ఆదేశానికి ఆధారంగా చూపెట్టడం ఏవిధంగానూ సరికాదు. అయితే మరి కొన్ని

ఉల్లేఖనాల ద్వారా హజ్రత్ ఉమర్ (రజి) కాలంలో ప్రజలు 20,36,40 ఇలా వివిధ సంఖ్యల్లో తరావీహ్ నమాజు చేసేవారని మాత్రం తెలుస్తోంది. దీన్ని ఆధారంగా చేసుకొని తరావీహ్ నమాజును ఎనిమిది రకాతుల తర్వాత నఫిల్ సంకల్పంతో ఎన్ని రకాతులయినా చేసుకోవచ్చని మాత్రం చెప్పగలం. మొత్తానికి అర్థమయ్యేదేమిటంటే దైవప్రవక్త విధానం ప్రకారం తరావీహ్ నమాజు ఎనిమిది రకాతులే. దానికంటే ఎక్కువ లేక తక్కువ రకాతులు దైవప్రవక్త విధానం క్రిందికి రావు. మరిన్ని వివరాల కోసం మౌలానా నజీర్ అహ్మద్ రహ్మానీ గారి 'అన్వారుల్ మసాబీహ్' గ్రంథం చూడండి.

8) తరావీహ్ నమాజులో సుదీర్ఘమైన ఖియాం, అంటే చాలాసేపు నిలబడి ఉండటం సంప్రదాయం (మస్నూన్). అదే విధంగా దివ్యఖుర్ఆన్ మెల్లగా నిబద్ధతతో ఆగిఆగి పఠించటం కూడా చాలా అవసరం. చాలా మంది ఖారీలు (పారాయణకులు) ఖుర్ఆన్ను తుఫాను వేగంతో పారాయణం చేస్తారు. వారు చదివేదాంట్లో ఒక్క ముక్క కూడా అర్థం కాదు. ఆ విధంగా ఖుర్ఆన్ చదివితే పుణ్యానికి బదులు పాపాన్ని కొనితెచ్చుకున్నట్లు అవుతుంది. ఈ మధ్య ఓ క్రొత్త పోకడ మొదలయ్యింది. కొద్ది రోజుల్లోనే పూర్తి ఖుర్ఆన్ పారాయణాన్ని ముగించేసు కుంటున్నారు. దానికోసం తరావీహ్ నమాజుల్లో ప్రతిరోజూ 8-10 పారాలు అత్యంత వేగంగా పఠించి వినిపించటం జరుగుతోంది. లక్షలాది మంది జనం ఆ నమాజులకు హాజరవుతున్నారు. వారిలో అత్యధికమంది వ్యాపారులే అయివుంటారు. వారు ఈ విధంగా కొన్నిరోజులపాటు ఖుర్ఆన్ విని తాము ఖుర్ఆన్ పారాయణం మొత్తం విన్నామని ఊరట చెందుతారు. ఇక మిగతా రమజాన్ మొత్తం నిశ్చింతగా వ్యాపారం చేసుకోవచ్చనీ, పండగ సీజన్ను పూర్తిగా వినియోగించుకోవచ్చనీ తలపోస్తుంటారు. ఖుర్ఆన్ పఠిస్తున్నవాడు సరిగ్గా పఠిస్తున్నాడా? అసలు ఆ విధంగా వాయువేగంతో ఖుర్ఆన్ పఠనం చేయటం ధర్మసమ్మతమేనా? అన్న విషయాలను వారు అస్సలు పట్టించుకోరు. ఈ రోగం నేడు అన్ని ప్రాంతాల్లోనూ వ్యాపిస్తోంది. నిజానికి ఇదొక అనాచారం. ముస్లింలందరూ కలిసికట్టుగా దీన్ని ఖండించాలి. రమజాన్ నెలలో, ఇతర మాసాల్లో ఎల్లప్పుడూ కూడా దివ్యఖుర్ఆన్ను దైవప్రవక్త (సఅసం) సూచించిన పద్ధతిలోనే పఠించాలి.